

Prologus

Kad ir kiek stengtumės pramokti kitų kalbų, vis vien teks pripažinti savo ribotumą, kai kalbėdamiesi staiga pritrūkstame tikslių žodžių ar susiduriame su kultūriškai svetimais. Žodžių žaismas, arba kalambūras, taip pat ne visuomet bus suprstas. O kur dar poezija, kurios subtilybėms perprasti nepakanka vadovėlių! Sakoma, kad kalba tampa sava tuomet, kai ja imama melstis.

Psalmės – daugiau nei nuostabaus grožio poezija, sunkte persunkta įtaigių, žmogaus vidines patirtis atliepiančių metaforų. Tai – ir maldos, kuriančios bei palaikančios žmogaus santykį su Dievu. Užrašytos jos tapo dovana visų laikų žmonėms, esantiems Dievo akivaizdoje ir nerandantiems tinkamesnių žodžių kreiptis į Jį. Būtent nuo psalmių gali prasidėti pokalbis su Dievu. Ne tik dėl to, kad jos puikiai perteikia žmogaus minties gelmę, bet ir todėl, kad jose atrandama Dievo mintis. Tad psalmės nėra tik žmogaus žodis Dievui, tai – ir Dievo žodis žmogui. Arba, dar tiksliau, kaip kitados sakė jėzuitas Alonso Schökelis, tai Dievo žodis, tariamas žmogui, kuris pamažu tampa žmogaus žodžiu, tariamu Dievui.

Melsdamasis Dievui psalmėmis – Jo paties tariamais žodžiais – žmogus mokosi dieviškosios kalbos, kuria pamažu ima kalbėti it gimtąja. Kūdikis negimsta kalbėdamas, kalbos jis mokosi jau gimęs ir iš lėto. Iš pradžių mažylis išgirsta tam tikrus garsus, kantriai gimdytojų kartojamus žodžius,

kuriuos po truputėlį mokosi mėgdžioti. Ne vienam turbūt teko matyti vaiką, mėginantį vien savo kalba išreikšti norus ir trypiantį iš pykčio, kai jo niekas nesupranta. Anksčiau ar vėliau jam tenka mokytis tėvų tariamų žodžių ir jų reikšmių. Žodžių, kurių autorius nėra jis pats, žodžių, kurie jam nepriklauso, nes tai – tėvų kalba. Netrukus nuolat girdimi garsai ir žodžiai palengva įauga į kūdikio sąmonę ir tampa jo savastimi. Taip mažylis išmoksta kalbėti, suprasti šalia esančius ir būti suprastas, išmoksta bendrauti. Po kiek laiko vaikas prabyla ir apie savo patirtį, apibūdinamas ją tėvų žodžiais. Ir tai jau nebėra tik tėvų žodžiai. Jie ir kalbančiojo. Galiausiai jais pradeda mąstyti ir tėvų kalba virsta sava, gimtąja, kalbančiojo kalba. Tik tada iš tiesų ir atsiranda galimybė susikalbėti. Ne šiaip kalbėti, bet atsiverti ir išgirsti, būti pažintam ir pažinti.

Galbūt tik dėl to žmogus ir nesupranta Šventojo Rašto ar nesusikalba su Dievu, kad, murmedamas ar rėkdamas vien jam pačiam suprantamus garsus, taip ir neištengia įsiklausyti į Dievo tariamus žodžius? Jei trokštame suprasti ir būti suprasti, teks mokytis Jo kalbos. Psalmės – ideali mokykla, kurią baigus gimsta Dievo ir žmogaus dialogas.

Kad psalmė taptų savastimi, nepakanka vien tik išmokti ją atmintinai. Reikia kiek daugiau – mėginti suprasti dalelę to, kaip mąsto Dievas. O tam reikia laiko, praleisto su Jo žodžiu. Dievo kalbos nepramokstama greitai, tai – ilgas procesas. Jo kalba – ne tik garsai, bet ir meilės logika, kurios mokomės metai iš metų kartodami Dievo paliktus žodžius. Iš pradžių – kaip vaikai, vien tik mėgdžiodami skiemenį po skiemens, dar nesuvokdami, ką iš tiesų jie reiškia.

Nuostabu, kad Dievas nepailsta kantriai mokyti, kaip nepavargsta motina, trokštanti išgirsti pirmuosius kūdikio žodžius. Pranašo Izaijo knygoje parašyta:

[...] kaip lietus ir sniegas krinta iš dangaus ir negrižta atgalios, kol nepalaisto žemės, kad joje dygtų ir želtų augalai, kad neštų sėklą sėjėjui ir duoną alkanam, taip ir žodis, išeinantis iš mano burnos, nesugriš pas mane bergždžias, bet įvykdys tai, ko trokštu, ir atliks, kam buvo siųstas (IZ 55, 10–11).

Tai – padrašinantys ir guodžiantys, visą Dievo pedagogiką atskleidžiantys žodžiai.

Dievo žodis drėkina ne tik žmogaus širdies paviršių, Jis prasisunkia ir į giliausias jos gelmes, ten, kur joks žmogaus tariamas žodis neįsiskverbs. Juk Dievo žodis yra gyvas, veiksmingas, aštresnis už bet kokį dviašmenį kalaviją. Jis prasiskverbia iki sielos ir dvasios atšakos, iki sąnarių ir kaulų smegenų (ŽYD 4, 12).

Psalmės nėra vienintelis Dievo ištartas žodis žmogui. Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o dabar dienų pabaigoje jis prabilo į mus per Sūnų, – sako Laiško žydams autorius (ŽYD 1, 1–2). Paskutinis ištartas Dievo Žodis – Jėzus Kristus. Tai – Dievo besąlyginės meilės žmogui Žodis. Į Jį įsiklausydamas ir įsižiūrėdamas žmogus ir mokosi Dievo kalbos.

Popiežius Grigalius Didysis teigė, kad psalmės augina tą, kuris jomis meldžiasi. Tad vieną dieną ar naktį Dievo žodis staiga taps besimeldžiančiojo psalmėmis žodžiu, o Dievo ar psalmių pasaulis – besimeldžiančiojo jomis pasauliu.

Šioje knygoje Šventojo Rašto tekstai cituojami iš Lietuvos Vyskupų Konferencijos ir Lietuvos Biblijos draugijos išleisto Biblijos vertimo (ekumeninis leidimas 1999 m., vertė kun. prel. Antanas Rubšys ir kun. Česlovas Kavaliauskas). Kai kuriose vietose, siekdamas tikslumo, autorius remiasi savo paties atliktu pažodiniu vertimu, kartais nurodydamas ir kelias vertimo galimybes, atskirtas pasviruoju brūkšniu. Tokios vietos tekste paryškintos.

Siekiant apžvelgti Psalmyno visumą, šiuose puslapiuose pasirinkta apmąstyti šešiolika psalmių, viena nuo kitos besiskiriančių kalbos bei eilėdaros stiliumi ir temų įvairove. Kai kurias jų palydi intarpai – *ekskursai*, peržengiantys psalmių nagrinėjimo rėmus tekstai, skatinantys ieškoti Dievo žodžio apraiškų ne vien Biblijos eilutėse.

Tegu šie psalmių mąstymai bent truputį pasitarnauja atrasti Dievo žodžio gelmę, grožį ir nuostabą juo, viliantis, kad, užvertus paskutinį knygos puslapį, troškimas mokytis Dievo kalbos tik stiprės. Kalbos, kuria kalbėjosi su Dievu ir įsikūnijęs Dievo Žodis – Jėzus Kristus, taip pat meldęsis psalmėmis.

- ¹ Laimingas žmogus,
kuris nevaikščiojo nedorėlių patarimu,
nesustojo nusidėjėlių kelyje
ir neprisėdo ant išpuikėlių slenksčio,
- ² nes tik Viešpaties Įstatyme jo džiaugsmas
ir mąsto savo Įstatymą dieną naktį.
- ³ Jis lyg medis, pasodintas prie vandens versmių,
duodantis vaisių laikui atėjus,
o jo lapai nevysta.
Kad ir ką jis darytų, jam sekasi.
- ⁴ Nedorėliai ne tokie!
Jie kaip vėjo blaškomi pelai!
- ⁵ Todėl nedorėliai teisme **neištovės**
nei nusidėjėliai – teisiųjų sueigoje.
- ⁶ **Juk** Viešpats **pažįsta** teisiųjų kelią,
o nedorėlių kelias **išnyks / prapuls.**

Pirmajai psalmi, atrakinančiai duris į visą Psalmyną, galbūt derėtų prasidėti kiek kitaip: lengvai, pamažu prisijaukinant skaitytoją. Tačiau ši knyga tiesiai, be jokių įžangų ima gvildinti amžiną gėrio ir blogio temą, ragindama čia pat apsispręsti pasiryžusį žengti į psalmių pasaulį. Nevyniodamas į vatą, be jokių paaiškinimų apie blogio ir gėrio kilmę, psalmės autorius pradeda savo kelionę nuo kryžkelės, kurioje tik dvi kryptys ir dvi galimybės: kelias į laimę ir kelias į niekur. Kiekvienas brandus žmogus anksčiau ar vėliau prieina prie šio išsiskojimo ir turi pasirinkti vieną iš kelių. Dievo žodis nurodo ne tik galimą kryptį, bet ir pasekmes.

Kas tas *laimingas žmogus*, kurio paminėjimu pradeda psalmė? Tikintis, doras, teisus? Psalmės autorius sąmoningai to nemini, nes pagal Biblijos sampratą kiekvienas žmogus gimsta geras, sukurtas pagal Dievo atvaizdą. Juk motinos iščiose nenešiojamas nedorėlis, nusidėjėlis ar pašaipūnas. Toks jis tampa bėgant laikui. Laimingas, beje, taip pat.

Kai užduodamas klausimas, ar esi laimingas, ar tapai laimingas, dažnam tuoj norisi išsisukinėti atkertant: o kas ta laimė? Kaip ji pasiekama? Ar daug esama laimingų? Neatsitiktinai ir autoriaus *laimingas žmogus* minimas vienaskaita. Tokių tikrai nedaug, kitaip nei nelaimingųjų. Kodėl tik kai kuriems pavyksta patirti palaimą? Kodėl laimės

patyrimas matuojamas tik akimirkomis? Atsakymas, kurį siūlo psalmė, priklauso nuo santykio su Dievu. Laimingomis vadinamos būtent tos akimirkos, kai Jis labiausiai jaučiamas, net jei laimingasis iki galo to ir nesuvokia. Iš tiesų žmogų laimingą daro tik gyvas ryšys su Dievu. Tačiau ne su tuo bevardžiu Dievu, kurį tariasi visi pažįstą. Psalmės *laimingasis* palaiko santykį su tuo, kuris apsireiškė per Torą, Įstatymą, Šventąjį Raštą, jame atskleidęs ir savąjį vardą. Toros žmogui šis Dievas iš tiesų pažįstamas. Ne tik dėl to, kad juos sieja kartu praleisti metai, kad tikintysis nuolat kreipėsi į Dievą džiaugsmuose ir skausmuose, pasiekimuose ir nuopoliuose, bet ir todėl, kad santykis su Dievu ugdomas per Dievo žodį, kurį psalmės autorius mąsto dieną ir naktį. Kuriant ir palaikant ryšį, esant kartu ir įsipareigojant Biblijoje atsiranda vardai. Panašiai yra ir žmonių gyvenime: iš tiesų pažįstami tie, su kuriais ne kartą prabūta nuo ryto iki vakaro, nuo vakaro iki ryto, tikrovėje ir sapnuose kalbant ir tylint. Jų vardai neužmirštami.

Skaitant tolesnes eilutes, atidesnė akis tuoj pastebės kiekybinę psalmėje minimų personažų nelygybę: kaip jau buvo minėta, apie laimingąjį užsimenama vienaskaita, o apie likusius – daugiskaita. Taip psalmės autorius pabrėžia, kad Dievo siūlomas laimės kelias nėra populiarus. Juo keliauja pavieniai asmenys, ne minios.

Pirmoje eilutėje nusidriekusi veiksmažodžių grandinė išreiškia intensyvėjančio bendradarbiavimo su blogiu principą, kuriam laimingasis nepasiduoda. Psalmės autorius vaizdingai atskleidžia tiesą, kad žmogus blogas tampa palaiapsniui: iš pradžių – *įžengdamas į blogio kelią*, vėliau – jame *sustodamas*, galiausiai – *prisėsdamas*. Kitaip tariant – pritaromas blogai minčiai, imdamasis konkrečių veiksmų ir apsiprasdamas su daromu blogiu, kuris galiausiai virsta kasdieniu, sąžinės nebegrauziančiu įpročiu. Laimingasis

taip nesielgia. Jis nesivadovauja „visi taip daro“ logika, priešingai – elgiasi kitaip, nei visiems įprasta. Jis neįkliūna į mirties ar vartotojiškos kultūros spąstus, nesileidžia supančiojamas jos mąstysenos, nepasiduoda jos diktuojamiems sprendimams.

Ne tik veiksmažodžiai, bet ir daiktavardžiai psalmės autoriaus parinkti neatsitiktinai: *nedorėliai*, *nusidėjėliai*, *išpuikėliai* – tai tie, tarp kurių nerasi laimingojo. Išvardyti apibūdinimai nėra sinonimai, kiekvienas jų aptaria skirtingas asmenų grupes. *Nedorėliais* (hebr. *resha'im*) ar *neteisaisiais* Biblija vadina agresijos ir neapykantos kitiems prtvinkusius žmones. Psalmyme nuolat išnyra žiaurūs priešai, ketinantys susidoroti su besišaukiančiuoju Dievo pagalbos (plg. PS 11, 2; 17, 9; 37, 14; 55, 4; 71, 4; 119, 95; 140, 5). Jų neapykantos ir persekiojimo motyvas – teisiojo žmogaus ištikimybė Įstatymui ir pagarbi Dievo baimė. *Nedorėliui* teisisis yra nuolatinis priekaištas, primenantis Dievo nustatytą tvarką, kurią pirmasis nuolat pažeidžia bendraudamas su kitais ir su Dievu. Į tokių priekaištą galima reaguoti įvairiai. Sunkiausias būdas – pripažinti savo nedorumą ir, gailintis padarytų blogų darbų, atsiversti. Lengviausias – pašalinti akis badantį priekaištą, nutildyti keliantį įtampą balsą ir toliau pasilikti su savo niekšybėmis. Būtent taip ir elgiasi nedorėji, vis labiau užkietindami neapykantos ir pagiežos apimtas širdis. Teisieji anaiptol nebūtinai yra tobulai šventi, jų gyvenime taip pat pasitaiko klaidų, tačiau jie yra nuolankūs. Jausdami pagarbą Dievo baimę, teisieji iš esmės trokšta to, ko trokšta Dievas. O Jis trokšta nesavanaudiška meile grįšto santykio, kuris neįsivaizduojamas be atleidimo. Nedorėlio mintyse tokiai galimybei vietos nėra.

Antra grupė – *nusidėjėliai* (hebr. *ha'tta'im*). Jų būriui priskirtini tie, kurie nesugeba atskirti tikrojo gėrio nuo tariamo. Tam tikromis gyvenimo akimirkomis, o gal ir visą

savo amžių jie taip ir nepataiko į laimę teikiančią taikinį. Būtent tai išreiškia graikų kalbos atitikmuo, kuriuo verčiamas minėtasis hebrajiškas žodis: terminas *hamartía* – nuodėmė – originalo kalboje priklausė karo žodynui ir reiškė atstumą tarp taikinio ir tikslo nepasiekusios strėlės. Vėliau ši sąvoka imta naudoti ir religinėje plotmėje, nurodant klaidingą žmogaus gyvenimo tikslą. Laimingo žmogaus taikiny – nesavanaudiška, besąlygiška meilė, paženklinta gėrio kitam troškimo. O nuodėmingasis ieško laimės galvodamas vien apie save. Ne tik Biblijos puslapiuose, bet ir šių dienų pasaulyje esama daugybės žmonių, kurie trokšta būti laimingi, tačiau, nenorėdami įveikti savo egoizmo ir meilės kitiems trūkumo, taip ir pasilieka tarp nusidėjėlių.

Tretieji – *pašaipūnai* (hebr. *letsim*), išpuikėliai arba tiesiog kvailiai. Toks asmens apibūdinimas dažnas Išminties literatūroje, ypač Patarlių knygoje: *Išdidus, įžūlus žmogus, vadinamas pašaipūnu, elgiasi su akiplėšiška puikybe* (PAT 21, 24). Pašaipūno priešingybė – išmintingas žmogus: *Pašaipūnas nemėgsta būti taisomas, jis nesikreips į išmintinguosius* (PAT 15, 12). Šaipūnai dažnai apibūdinami ir sinoniminiais kvailio ar neišmanėlio epitetais: *Apmušį pašaipūną, ir neišmanėlis išmoks protingumo* (PAT 19, 25); *Lazda parengta pašaipūnams ir rykštės kvailių nugarai* (PAT 19, 29). Pašaipūno ar kvailio vardas Biblijoje nėra siejamas su intelektu. Kvailys – ne tas, kuris neturi proto. Priešingai, jis gali būti net labai protingas ir dėl to išpuikęs. Kvailio ar išpuikėlio statusą lemia santykio su Dievu nebuvimas. Kvailys Biblijoje yra žmogus, kuris neigia Dievo buvimą arba, nors ir pripažįsta Jį esant, akiplėšiškai skelbia, kad jam Dievo nereikia. Šaipūnas dargi kėsina į Dievo vietą, pats pasiskelbdamas dievu. O išmintingas žmogus suvokia, kad žmogus nėra Dievas, kad jis – tik žmogus, todėl nuolat reikalingas Dievo, yra nuo Jo priklausomas. Išpuikė-

liams Dievo nereikia. Ypač tokio Dievo, kuris nepaklūsta jų reikalavimams. Išpuikęs žmogus visada turės savų receptų pasauliui ar asmeniniam gyvenimui, neleisdamas, kad Dievas iš tiesų būtų Dievas.

Nepatenkantieji į nedorėlių, nusidėjėlių ir pašaipūnų gretas galėtų džiaugtis nusišypsojusia sėkme. Vis dėlto jie dar neturėtų tikėtis būti pavadinti laimingaisiais. Iš psalmės *laimingojo* reikalaujama šiek tiek daugiau, nei vien tik susilaikyti nuo blogio darymo. Blogio vengimas dar nėra laimės receptas, juolab – nieko neveikimas, kuris daugumai būtent ir asocijuojasi su laime. Psalminkas atkreipia dėmesį, kad laimingas žmogus veiklus: kad ir ką bedarytų, jam sekas. Vadinasi, laimės priežastis yra ne pats veikimas ar neveikimas, bet tai, kas viena ir kita nulemia, tai, dėl ko nuo tam tikrų veiksmų susilaikoma ir tam tikrų veiksmų imamasi. Psalmės autoriui toji priežastis – Išmintis. Ji padeda pažinti Dievą ir Jo tvarką. Laimingajam Išmintis patinka, jis žavisi Viešpaties Įstatymu, Tora, Dievo žodžiu. Žavisi Dievo Mokymu, kuris nėra lengvai perprantamas, bet reikalauja nuolatinių pastangų. Ne tik skaitant raidę po raidės, bet ir gilinantis į tai, kas užrašyta, kas perskaitoma. Dievo Mokymas reikalauja ir nuolankumo, suvokiant, kad kol kas kai kurie dalykai lieka nesuprantami, nes trūksta patirties ar žinių. Ne iš karto imami gliudyti Dievo apreiškiami slėpiniai, kai kurie taip ir liks iki galo neperprasti. Tačiau laimingajam tai nėra priežastis, kodėl išvis nebereikėtų stengtis Jo pažinti. Net ir trumpiausios Dievo žodžio ištraukos suvokimas priartina prie beribio, neišsemiamo ir neperprantamo Viešpaties. Gilesniam Jo pažinimui reikia laiko, reikia gyventi kartu. Žavėjimasis Dievo Įstatymu, apie kurį kalba psalmės autorius, nėra tik akimirka, laikina šventinė akcija. Jam Dievo žodis yra tai, be ko jo gyvenimas apskritai nebeįsivaizduojamas: jis

mąsto dieną ir naktį, kitaip tariant – visada. Įdomu, kad *Viešpaties Įstatymą* psalmininkas tuoj pavadina laimingojo *Įstatymu*, sakydamas: [...] *ir mąsto savo Įstatymą*. Šiais žodžiais išsakoma tiesa, kad Dievo žodis gali likti ir svetimas, nepriimtas. *Savas Įstatymas* reiškia, kad skaitančiajam jis yra brangus, artimas. Tačiau tai įmanoma tik praleidžiant su juo daugybę valandų, nuolat jį skaitant ir studijuojant. Lentynoje gulintis ir dulkantis ar kartą smalsumo dėlei it koks istorinis romanas perskaitytas Dievo žodis niekada netaps savas. Savas jis tampa tada, kai pradedamas suprasti ir kai imama juo gyventi, kai juo remiamasi renkantis ar priimant sprendimus. Jis tampa savas, kai virsta asmens konstitucija: ne tik deklaracija, bet ir tikru gyvenimo pamatu. Laimingojo apsisprendimas būti su Dievu ir Jo žodžiu lemia visus jo veiksmus.

Psalmė parodė du skirtingus gyvenimo būdus: gyvenimą su Dievu, mąstant Jo žodį, ir gyvenimą be Dievo. Abu keliai dabar pailustruojami metaforomis, iš kasdienio gyvenimo paimtais pavyzdžiais. Laimingas žmogus – tarsi derlingas medis, prie vandens pasodintas. Hebrajui, kurio didžiąją dalį žemės sudaro dykumos, tai – palaimingo gyvenimo simbolis. Vanduo neatsiejamas nuo gyvybės, niekas neišgyvena be vandens, dargi karščiams svilinant. Medis dykumoje – retenybė, būtent dėl to ir pasirinkta ši metafora. Psalmės autorius kalba apie žmogų, kuris yra tvirtas ir stabilus. Jo nepalauš jokie vėjai, neišraus jokia audra. Tai pastovaus, principingo, tvirtai besilaikančio savo įsitikinimų žmogaus simbolis. Šis žmogus tarytum pačiame jėgų žydėjime: [...] *duodantis vaisių laikui atėjus, o jo lapai nevyvsta*. Jis vaisingas, duodantis derlių, taigi naudingas. Būtent tai išreiškia medžio vaisių metafora. Toks žmogus padeda kitiems gyventi, juos sustiprina ir maitina. Tai – ne tik alkio numalšinimas, dalijantis su kitais tuo, kas būtina

esminiams žmogaus poreikiams užtikrinti, toks žmogus suteikia skonį kitų gyvenimui. Jis ne tik pasotina, bet ir atgaivina, teikia pavėšį alinančioje kasdienybėje, šalia jo pailsima. Toks žmogus neapsunkina. Visa tai – regima laimingojo išorė. Tačiau medžio vešėjimas priklauso nuo to, kas nematoma, – nuo šaknų, o laimingo žmogaus gyvenimo klestėjimas – nuo jo širdies. Nuo jos, nuo to, kuo ji maitinasi, ir priklauso, ką žmogus daro, kaip elgiasi, ką mąsto ir kalba. Maitinanti vandens versmė psalmėje yra Dievo Mokymas. Teisusis, arba Dievo žmogus, iš tiesų gali labai daug, bet tik dėl to, kad jo širdis nuolat sotinasi Dievo žodžiu.

Ne taip nedorieji, ne taip. Jiems parodyti tapomas kitas paveikslas, paimtas iš hebrajų žemdirbystės aplinkos. Jie *kaip vėjo blaškomi pelai*. Nuėmęs derlių, ūkininkas, vėtydamas grūdus, atskiria juos nuo menkaverčių pelų, o vėjas lengvus pelus pagauna ir nupučia. Lengvi, besvoriai pelai nesunkiai atsiskiria nuo grūdų. Būtent tokie yra žmonės be santykio, be įsipareigojimo. Tokie liaudies vadinami plevėsomis, vėjo gūsių išnešiojami į skirtingas puses jie niekur neužsilaiko.

Apie vėją psalmės autorius užsimena neatsitiktinai. Būtent vėjas (hebr. *rûah*) atskiria pelus nuo grūdų. Galbūt jis – Dievo Dvasios dvelkimo simbolis, jam pučiant, tai, kas vertinga, atskiriama nuo to, kas pigu. Psalmės tekstas kreipia žvilgsnį į laikų pabaigą ir kiekvieno paskutinį teismą, apie kurį užsimenama tolesnėse eilutėse: [...] *nedorėliai teisme neišstovės nei nusidėjėliai teisiųjų sueigoje*. Neatsilaikys teisme ir nebus išteisinti tie, kurie neturi svorio. Tai, kas neturi vertės, nuo kiekvieno bus nupūsta. Kas ir kiek tuomet liks iš nugyvento gyvenimo, jei ten – vien nieko verti pelai? Mąstant ne tik apie asmeninį gyvenimą, bet ir apie žmonijos istoriją, kyla tie patys klausimai: kas liks iš galingų kunigaikštysčių, karinių ir finansinių struktūrų,

engiančių vargstančius, pasipriešinti per silpnus žmones? Laikų pabaigos vėjas turėtų gerokai gąsdinti nedorėlius, nusidėjėlius ir pašaipūnus. O teisieji, laimingieji, suvokiantys, kad blogis nėra amžinas, kad jis neturi ateities, turėtų pasijusti padrąsinti. Nenurodydamas, kas ir kaip susidoros su nedorėliu, psalmininkas tiesiog sako, kad nedorėlio kelias išnyks, greičiausiai taip, kaip išnyksta pelai, pagauti vėjo. Ir ne koks nors piktas Dievas juos sudoros, bet jie patys pasmerks save sunykti. Blogis, žinoma, kenkia tiems, kuriems jis daromas, bet dar labiau jis kenkia tiems, kurie jį daro, nes tokie žmonės tampa besvoriai. Išliks tai, kas turi vertę, kas turi prasmę. Išliks meilė.

Ne tik pirmoji psalmė siūlo dvi alternatyvas. Visas Šventasis Raštas moko ir brandina pasirinkti tinkamai. Pirmieji krikščionys, pamilę įsikūnijusį Dievo Žodį ir sekantys pasikui kryžių nepaisydami pavojaus savo gyvybei, buvo vadunami *Kelio* žmonėmis (plg. *APD 9, 2*). Ne tik jie, bet ir mūsų dienų žmogus kiekvieną dieną pradeda nuo kryžkelės: savo pasirinkimais, savo labai konkrečiu apsisprendimu ir įsipareigojimu žengdamas kryžiaus keliu arba keliu į niekur.

Laimingųjų sprendimai nebūtinai lengvi, priešingai, dažnai labai sunkūs. O ir tai, kad kažkas yra ar buvo laimingas, paaiškėja ne iš karto, tik metams prabėgus, atsigręžus atgal ir suvokus, kad kitados padarytas apsisprendimas iš tiesų buvo įkvėptas Dievo. Gražių pavyzdžių galima rasti ir savo ar šalia esančiųjų gyvenime. Ir šiandien yra laimingųjų, kurie, remdamiesi į Dievą, renkasi tai, kas nepopuliaru, bet tikra. Dar yra tų, kurie ryžtasi tuoktis ir saugoti santuoką, gimdyti ir auginti neįgalų vaiką, nukaršinti savo sergančius tėvus ar paralyžiuotą sutuoktinį, kantriai kunigauti kaime, drąsiai stoti prieš totalitarinę sistemą ar priima daug kitų pasirinkimų, kuriuose kažin koku būdu matyti ta pati meilė Išminčiai.

Pabaigai – pamenu vieną porą, sutiktą Santaros klini-
kų sanatorijoje. Lovoje po jau ne pirmos operacijos sėdin-
ti moteris džiaugėsi apsilankiusiu kunigu. Jos vyras nesi-
traukė nuo žmonos. Kartu pasimeldėme, o po maldos abu
dalijosi, kokie nenudirbti darbai jų laukia. Džiaugėsi, kad
po Velykų daktarai žadėję išleisti. Kaip tik daržininkystės
pradžiai. Viskas taip viltinga, gražu... Tik ji – be kojų, šį-
kart nutrumpino visiškai. Nepaisant to, moteris buvo švie-
siai, entuziastingai nusiteikusi. Labai džiaugėsi rankomis:
„Dievas saugo, – sakė. – Štai vyras perneša mane iš vietos į
vietą, kaipmat nusiraviu daržą...“ Mačiau, kad jie laimingi.